

Обереги пам'яті *11.11.2012*

М. Булгаков - С.З.

ТО ДЕ Ж НАСПРАВДІ НАРОДИВСЯ ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА?

У селі Чорнухах Лубенського полку Київського намісництва — так учили в школах і університетах. Про соціальний стан батьків українського Сократа довідуються з реєстрової книги "О приходе денежной казны Лубенского полка" за 1733 рік, де записано, що в Чорнухинській сотні на ярмарку 19 липня за продаж "вишиванкового вина" з рядових козаків було взято різні суми "покуховного", в тому числі "с Савы Сквороды чорнуского с пяти ведер пятьдесят копеек". Савка Скворода значиться і в ревізійній книзі Чорнух, датованій 29 серпня 1734 року. У козацькому перепису Чорнухинської сотні Лубенського полку зафіксований "двор Пелагея Сквородихи, которой сын обретається в певчих".

Коли відзначалося 250-річчя від дня народження великого філософа, в Чорнухах відтворили садибу Сквороди, і відтоді в публікаціях, присвячених біографії нашого лю-

будра, подибуємо твердження, що музейна хата стоїть на місці, де було рідне дворище Григорія Савича.

Насправді ж це не так. При будівництві меморіальної садиби було зигноровано свідчення місцевого люду, який достеменно знав, що Скворода народився не в Чорнухах, а в Харсіках. Власне, для людей XVIII століття це було одне й те ж, бо в часи Сквороди Харсіки були підварком Чорнух. За даними ревізійної книги Лубенського полку, 1745 року в Харсіках було 14 дворів виборних козаків, 34 двори підпомічників, 10 дворів підсудків. За однією з версій, хата Сквороди стояла між Чорнухами та Харсіками. Однак найвірогідніше, твердять місцеві краєзнавці, що садиба Сави Сквороди стояла-таки в Харсіках. Саме тут жило найбільше людей з прізвиськом Скворода. Уся гілка Сквородинівського роду, пізше краєзнавець Микола Булда, за-

писана саме в Харсіцькій церкві, а не в Чорнухинській.

1998 року полтавський журналіст Петро Захарович Крячко, родом зі сквородинівських країв, засновник газети "Віковичний пошук", присвятив темі "Де ж народився Григорій Скворода?" цілий випуск свого видання. У статті "Святе місце" Петро Захарович писав: "Суперечки з приводу справжньої батьківщини Сквороди виникли наприкінці XIX ст., коли вперше вийшли з друку твори письменника. А посилилися суперечки 1922 року, коли за наказом Леніна у Лохвиці встановили пам'ятник Сквороди, а в Чорнухах — його погруддя... Головний пам'ятник Сквороди поставили лише тому, що Лохвиця була повітовим центром, а Чорнухи, де стоїть погруддя, — районним. Вимоги села Харсік залишилися без уваги. Після того, як у Харсіках відкрили школу, виник творчий колек-

тив вчителів, які стали заглиблюватися у Сквородинські життєписи. Місцевий історик І. Капустя вперше... надрукував в обласній газеті "Комсомолец Полтавщини" ґрунтовну статтю, де стверджував і доводив, що Г.С. Скворода народився на хуторі Харсіки поблизу Чорнух — колишнього селеного містечка. Колектив школи організував місцевий музей Сквороди, віднайшов для цього музею експонати. Громадськість села за власні кошти встановила пам'ятник землякові, мандрівному флософу. Місцева влада не зважала у своїх розрахунках на громадську ініціативу... Обласна і районна влада ліквідували пам'ятки в Харсіках, вилучили експонати, спровокували дії бешкетників, які зруйнували пам'ятник. Перепало й авторів дослідження І. Капусті. Внаслідок цих бюрократичних махінацій меморіальний комплекс побудували в Чорнухах... Таким чином, основні пам'ят-

ники — постать філософа в Лохвиці і меморіал у Чорнухах — опинилися за межами місця народження Г. Сквороди. "Святе місце" залишилося не відзначеним, а всілякі намагання земляків-односельців встановити справедливість гальмуються до цього часу".

Ось така колізія. Петро Крячко тоді звернувся до всіх небайдужих до рідної культури й історії спонсорів з проханням надати благодійну допомогу для створення в с. Харсіках меморіальної Сквородинівської бібліотеки, зазначивши, що приміщення для неї є і тут мешкає висококваліфікований бібліотечний працівник М.І. Булда. Петро Захарович навіть відкрив для пожертв рахунок. Та невдовзі земний його шлях скінчився. Більше не виходить "Віковичний пошук". А жаль. Ця газета навіть тим одним своїм випуском зробила Григорія Сквороду ближчим і зрозумілішим простій людині,

якій сьогодні так потрібна духовна опора, філософія серця, а не філософія шлунка.

...Напередодні 280-річчя від дня народження Григорія Сквороди українцям таки довелося зібрати бібліотеку для земляків Сквороди. Згоріла бібліотека в Чорнухах. І з ініціативи Ольги Герасим'юк та газети "День" розпочалася акція, що мала зарадити тому лиху. 29 листопада в Чорнухах відбулася наукова ювілейна конференція. А потім всі пішли до бібліотеки, куди невдовзі приїхали два "КамАЗи" з майже 20 тисячами томів, які привезли Ольга Герасим'юк та Ігор Островський.

Щорічно у вересні в Чорнухах відбувається обласне літературно-мистецьке свято "Благословенні ви, сліди мандрівника Сквороди". Приїжджайте у Чорнухи, Харсіки, межа між якими дуже умовна, хоч сьогодні це й різні населені пункти. Тут чудова природа. Тут чудові люди. На жаль, живеться тяжко, як усім тим районам, де ремісництво вгробили, а промисловість не розвинули. Мабуть, ті, що вели нас у світле майбутнє, займалися не "сродною" їм працею.

Ганна ДЕНИСКО.
(Влас. кор.
"Молоді України").